YAZIM KURALLARI

Türkçe atölyesi

Yazım (İmlâ) Kuralları

- Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler
- Kısaltmaların Yazımı
- Birleşik Kelimelerin Yazımı
- Bazı Kelime Ve Eklerin Yazımı
  - * -de,-da'nın Yazımı
  - * Mi Soru Edatının Yazımı
  - * Ki'nin Yazımı
- Sayıların Yazımı

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

1. Cümle büyük harfle başlar:
   - Ak akçe kara gün içindir.
2. Dizeler büyük harfle başlar:
   - Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
     Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi (Muhibbi)
3. Kişi isim ve soy isimleri ile kişi isimlerinden önce veya sonra gelen saygı sözleri, unvanlar ve meslek adları:
   - Ali Kara, Hasan Akça, Ayşe Hanım
     Damat Ferit Paşa, Sedat Bey...
4. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar:
   - Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk vb.

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

5 Devlet adları büyük harfle başlar:

- Türkiye Cumhuriyeti,
  Sudi Arabistan, Azerbaycan, vb.

6 Bayram niteliği kazanmış günlerin adları:

- Tıp Bayramı, Anneler Günü,
  Öğretmenler Günü

7 Millî ve dinî bayramların adları:

- Cumhuriyet Bayramı,
  Nevruz Bayramı

8 Belli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:

- 8 Ekim 1893 Çarşamba günü
  1919 senesi Mayıs'ının 19'uncu günü...

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

9 Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:

- Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kültür Bakanlığı,Süleymaniye Okulları

10 Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar:

- Afrika, Asya, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, Sinop, Durağan, Taşkent, Ürgüp, Çarşamba vb.

11 Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:

- Dolmabahçe Sarayı, Horozlu Han,Ankara Kalesi, Mostar Köprüsü, Bilge Kağan Anıtı vb.

12 Ova, dağ, deniz vb yer adları:

- Van Gölü, Konya Ovası, Ağrı Dağı, uz Gölü, Çanakkale Boğazı...

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

13 Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar:

- Merkür, Neptün, Satürn, Halley vb.

14 Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar:

- Müslümanlık, Müslüman, Hristiyan, Musevi, Hanefi, Katolik, vb.

15 Dünya, güneş, ay kelimeleri terimse büyük harfle başlar, gerçek anlamları dışında ise küçük harfle başlar:

- Dünya, Güneş'in çevresinde döner.
- Bizim ev güneş almıyor.

16 Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar:

- Alman, Arap, İngiliz, Japon, Rus, Türk; Kazak, Kırgız Oğuz, Özbek, Tatar; Hacımusalı, Karakeçili vb.

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

17 Kitap, dergi, gazete, tablo ve hukukla ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelge adları:

- Suç ve Ceza, Düşünen Adam (heykel), Borçlar Hukuku (kanun) ,Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi

18 Yer ve millet adlarıyla kurulan birleşik kelimelerin ikinci sözcüğü küçük harfle başlar:

- Hindistan cevizi, Antep fıstığı, İngiliz anahtarı, Van kedisi,

NOT: Akrabalık bildiren kelime isimden sonra ise küçük, değilse büyük yazılır:

Fahriye abla, Ali enişte, Dede Korkut...

Birleşik Kelimelerin Yazımı

1. Birleşme sırasında ikinci kelimesi anlam kaymasına uğrayan birleşik kelimeler, bitişik yazılır:
   - dilberdudağı(tatlı) ,köpek balığı, ayşekadın (fasulye), yerelması
2. Birleşme sırasında tür değişikliği görülen birleşik kelimeler bitişik yazılır:
   - çek yat › çekyat
     imam bayıldı › imambayıldı
     uyur gezer › uyurgezer
3. Birleşme sırasında ses olayı görülen birleşik kelimeler bitişik yazılır:
   - kayın ana › kaynana, emir etmek › emretmek, sabır etmek › sabretmek, kayıp olmak › kaybolmak
4. Somut olarak yer bildirmeyen " alt, üst, üzeri " sözlerinin sona getirilmesiyle oluşan birleşik sözcükler bitişik yazılır:
   - ayakaltı, bilinçaltı, gözaltı, akşamüzeri, suçüstü...

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

1.Ses düşmesine uğrayan bileşik sözcükler bitişik yazılır.

cumartesi (cuma ertesi)
nasıl (ne asıl)
niçin (ne için)
kaynana (kayın ana)
birbiri (biri biri)...

2."Et-" ve öl-" yardımcı eylemleriyle birleşirken ses olayına uğrayan bileşik sözcükler bitişik yazılır.

kaybolmak (kayıp olmak),
hissetmek (his etmek),
emretmek (emir etmek),
halletmek (hal etmek)...

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

3."bilmek, vermek, kalmak,durmak, gelmek, görmek, yazmak" eylemleriyle yapılanfiiller bitişik yazılır.

uyuyakalmak,
gelivermek,
düşmeyegör,
alabildiğine,
düşeyazmak,
süregelmek...

4.Sözcüklerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik sözcükler bitişik yazılır.

altınbaş (kavun),
karagöz (balık),
kedigözü (lamba),
aslanağzı (çiçek)
kargaburnu (alet),
narçiçeği (renk)

Türkçe atölyesi

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

5.İkinci kelimesi sıfat-fiil eklerini alarak kalıplaşan birleşik sözcükler bitişik yazılır.

ağaçkakan, dalgakıran, gökdelen, hacıyatmaz, çokbilmiş, yurtsever, külyutmaz, hayırsever...

6.Bir veya iki öğesi çekimli fiil olan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

çıtkırıldım,imambayıldı, dedikodu,yanardöner, külbastı,şıpsevdi, biçerdöver,

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

7.Bir veya iki öğesi emirkipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.

alaşağı, ateşkes, yapboz,rastgele, çekyat, kapkaç, sıkboğaz...

ÇANAKKALE

8.İki veya daha çok sözcükten oluşmuş Türkçe yer adlar bitişik yazılır.

Çanakkale,Kırıkkale, Gaziemir,Bahçeşehir, Pınarbaşı, Kabataş...

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

9.Kişi adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adları

Kemalpaşa,
Yeşilköy
Bayrampaşa...

10.Ara yönleri belirten sözcükler bitişik yazılır.

kuzeybatı,
kuzeydoğu
güneybatı
güneydoğu...

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

11.Yer bildirmeyen "alt, üst,üzeri" sözlerinin sona getirilmesiyle oluşan birleşik sözcükler bitişik yazılır.

ayakaltı,
bilinçaltı,
gözaltı,
akşamüzeri,
suçüstü...

12.Ev sözcüğüyle kurulan bileşik sözcükler bitişik yazılır.

aşevi, bakımevi,
doğumevi,gözlemevi,
orduevi, huzurevi,
öğretmenevi...

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

13.Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

dershane,
kütüphane,
kıraathane,
beyanname,
haramzade...

Önemli NOT

"Eczahane, hastahane, pastahane,postahane" sözleri kullanımdaki yaygınlık dolayısıyla "eczane,hastane, pastane, postane"biçiminde yazılmaktadır.

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

1.Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak" yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi birses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır.

Örnek

alt etmek, arz etmek, azat etmek, dans etmek,kulolmak, not etmek, terk etmek, var olmak, yoketmek, yok olmak...

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

2. Hayvan türlerinde birinin adıyla kurulan isimler ayrı yazılır.

Köpek balığı,
Uğur böceği,
Bal arısı,
Ankara keçisi,
Yaban ördeği ..

3.Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler

lüle taşı, Oltu taşı,
duvar saati, el sabunu,
İngiliz anahtarı,
toplu iğne,
alt geçit

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

4.Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

dil bilgisi,
gök bilimi,

5.Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır.

açık mavi,
açık yeşil,
kirli sarı,
koyu mavi,
koyu yeşil...

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

6.Dış, iç, sıra" sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.

çağ dışı, sıra dışı, yasa dışı,ceviz içi, hafta içi,yurt içi, aklı sıra, ardı sıra, peşi sıra,yanı sıra...

7.Zamanla ilgili birleşik kelimeler ayrı yazılır.

bağ bozumu, gece yarısı, günortası, hafta başı, hafta sonu

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

8.İyi dilek, karşılama ve uğurlama sözleri ayrı yazılır.

Hoşça kal,
sağ ol, hoşgeldin,
güle güle,
Allah'aısmarladık,
hoş bulduk...

Pekiştirmelerin Yazımı

İlk hecenin sonuna " m,p,r,s" seslerinden birinin getirilmesiyle yapılan pekiştirmeler daima bitişik yazılır.

Örnek

masmavi, tertemiz, apaçık, yemyeşil...
paramparça, güpegündüz, sırılsıklam...

İkilemelerin Yazımı

1.İkilemeler ayrı yazılır.
2.İkilemelerin arasına herhangi bir noktalama işareti konulmaz.

Örnek

Oynaya oynaya gelin çocuklar.
Onunla baş başa görüşmelisiniz.
Burada kitap mitap yok.
Bizde akıl makıl kalmadı.

Sayıların Yazımı

5 Saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır:

- 17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 25 kilogram, 150 kilometre, 15 metre kumaş, 1.250.000 kişi vb.

6 Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz:

- 8.'inci (yanlış) 8'inci (doğru), 2.'nci (yanlış) 2'nci (doğru)

NOT: Para ile ilgili işlemler ve senet, çek vb. ticarî belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır. Buradaki amaç belgenin üzerinde sonradan değişiklik veya ekleme yapılamasını önlemektir

675,53 (altıyüzyetmişbeşTL,otuzbeşKr)

Kısaltmaların Yazımı

1. Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır:
   - BOTAŞ'ın, TDK'den, THY'de...
2. Özel isimlerin kısaltması büyük harfle başlar ve sonuna nokta konur:
   - Alb. (albay), Prof. (profesör), Cad. (cadde), Mah. (mahalle) ...
3. Sonunda nokta bulunan kısaltmalar kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek,noktadan sonra ve kelimenin okunuşuna uygun olarak yazılır:
   - Alm.dan, İng.yi, yy.ın, vb.leri.
4. Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır:
   - cm'yi, kg'dan, mm'den, mm'yi ...

Kısaltmaların Yazımı

1. Büyük harfle yapılan kısaltmaların arasına nokta konmaz:
   - TRT, PTT, DSİ, TEK (doğru)
   - T.R.T., P.T.T., D.S.İ., T.E.K. (yanlış)
2. Bazı kısaltmalar küçük harfle yazılır ve kendilerinden sonra nokta konmaz:
   - m (metre), l (litre), g (gram)...
3. Birkaç sözcükten oluşan kurum ve kuruluş adlarının kısaltmaları, kullanılan harflere göre okunur:
   - TDK -Te De Ke şeklinde okunur.
   - "TDK'da çalışıyorum." **ifadesi yanlıştır.**
   - "TDK'de çalışıyorum." **ifadesi doğrudur.**

-de -da Bağlacının Yazımı

Bağlaç olan " da, de " ayrı yazılır.
Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında bozulma olmaz.

İnceleyelim

Kitaplarımı da alayım.
Durumu ona da bildirdi.
Bizi de götürecekler.

Bu bayram da geldi geçti.
Çayı da çok severim.
Kütüphanede onu da gördüm

-ki'nin Yazımı

Üç çeşit "ki" vardır:

Sıfat yapan ki
(bitişik yazılır)

İlgi zamiri olan ki
(bitişik yazılır)

Bağlaç olan ki
(ayrı yazılır)

NOT

Sonunda ki olan sözcüğe **ler** eki getirdiğimizde eğer kelime anlamlı oluyorsa ki bitişik yazılır; eğer kelimenin anlamı bozuluyorsa ki ayrı yazılır, bağlaçtır.

Bağlaç Olan -ki

O kadar yakından bakıyor **ki** gözleri bozulacak.
Bana söylemedi **ki** haberim olsun!
Çok kitap oku **ki** konuları anlayasın.

İlgi Zamiri Olan -ki

Duvarda**ki** saat çok güzel.
Elinde**ki** kalemi bırak.
Evde**ki** hesap çarşıya uymaz.

Sıfat yapan -ki

Benim babam senin**ki**ni döver.
Odada**ki** senin mi ?
Elimde**ki**ni kim almak ister ?

NOT

"Ki" bağlacı birkaç örnekte kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır.
Bunları SOMBaHÇeMİ olarak kodlayabiliriz:
Sanki - Oysaki -Mademki -Belki -Halbuki -Çünkü -Meğerki -İllaki

İnceleyelim

Buraya geleceğini sanki biliyordu.
Halbuki ona doğrusunu söylemiştim.
Meğerki o da bizimle kitap okumuş
Sınavın kötü geçmesine şaşırdım oysaki çok çalışmıştım.
Bize söz verdi illaki gelecektir.

Mi Soru Edatının Yazımı

Mi soru edatı kendinden önceki kelimeden her zaman ayrı yazılır.
Mi bazen de pekiştirme anlamında kullanılır ve yine ayrı yazılır.
Mi, kendinden sonra gelen şahıs eklerine bitişik yazılır.

İnceleyelim

Sınav tarihleri bugün mü açıklandı ?
Bu çocuk güzel mi güzel resim yapıyor.
Söyleşiye seni de mi çağırdılar ?
Kitapların tamamını okuyanlar mı gidecek ?
Anlattıklarımı öğreniyor musunuz ?

Mi Soru
Edatının Yazımı

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de" nin yazımından kaynaklanan bir yazım yanlışı vardır?

A)Kitaplarını evde unuttuğunu söyledi.
B)Toplantıya Ayşe de gelmemiş.
C)Sinemaya Mehmet'de gelecekmiş.
D)Benim de sana söyleyeceklerim var.

İnceleyelim

"Bir takım insanlar akşamki yemeğe gelip seni de sordular." cümlesindeki yazım yanlışının sebebi hangi şıkta doğru verilmiştir?

A)Birleşik yazılması gereken sözcüğün ayrı yazılması
B)Büyük harfle başlaması gereken sözcüğün küçük yazılması
C)Ayrı yazılması gereken "ki" nin bitişik yazılması
D)Hal eki olan "de" nin ayrı yazılması

Bir Sonraki

Konuda

Görüşmek Üzere

Çocuklar